

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

**СИНДРОМ ДЕФЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ:
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

Рибчинська А. М.	361
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ НЕФОРМАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ	
Лазоренко Т. М., Карпич І. А., Слівінський Л. О.	363
ЕМОЦІЙНА ЗРІЛІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	
Жежер І.М., Поспелова І.Д.	365
СІМЕЙНИЙ ВПЛИВ У ДИТИНСТВІ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ	
Томашевська Ю.Б., Бабаян Ю.О.	370
ВПЛИВ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ У ДИТИНСТВІ НА РОЗВИТОК ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ	
Тума С. М., Шевченко Р. П.	373
ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ (ЗПР) ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ	
Федоренко Н.В., Венгер Г.С.	376
STRUCTURE AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF THE STUDY OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PROFESSIONAL SELF- DETERMINATION	
Sorochynska S. B.	380

Секція VI.

***ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА
ДОСВІД УКРАЇНИ***

**ДИЗАДАПТОВАНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ ПРОЯВАМИ
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ**

Андрійченко А.Г., Мельничук І.В.	383
РОЗЛАД ДЕФЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
Білоус Л.М., Мельничук І.В.	386
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РЕАДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ	
Воронецька О. В. , Онищенко О. О.	389
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СИНДРОМУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ	
Гаврилюк Л. А., Богдан Ж. Б.	391
РОЛЬ ДЕПРЕСИВНО-ТРИВОЖНОГО ДИСТРЕСУ У ФОРМУВАННІ КЛІНІЧНОЇ КАРТИНИ ПІСЛЯПОЛОГОВОЇ ДЕПРЕСІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	
Гарбарук Г.Ю., Фрунзе О.В.	396

3. Порівняльний аналіз дослідження самооцінки психічних станів по А. Айзенку з учнями 9-х класів та представниками готичної субкультури показали, що агресивність більш притаманна готам (35% високі показники), що пояснюється високим рівнем фрустрації (психологічний стан гнітючої напруги, тривожності, відчуття безвихідності і відчаю; виникає в ситуації, яка сприймається особою як невідворотна загроза досягненню значимої для неї мети, реалізації тій або іншій її потреби; реакцією на стан фрустрації є виникнення внутрішньої тенденції до агресивності, яка або затримується, проступаючи у вигляді дратівливості, або відкрито проривається у вигляді гніву).

4. Результати діагностики проєктивної методики «Автопортрет», підтвердили попередні результати - в 70% малюнків підлітків-готів було виявлено тенденція агресії та 54% напруженості та тривожності на відміну від учнів 9-х класів (56% - агресія, 45% - тривожність).

Таким чином, по даним дослідження було встановлено, що рівень агресії у готів вищий ніж в учнів 9-х класів, що зумовлено рядом причин, такими як вплив лідерів неформальної групи готів, хуліганство, бажання затвердитись в новому середовищі, виклик суспільству, протест, високим рівнем фрустрації та тривожності.

Література:

1. Бурачек І. В. Характеристика формальних та неформальних груп підприємства. URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/11/143.pdf>(дата звернення: 03.04.2025).
2. Сушик Н. С. Сутність, елементи, особливості, класифікації, фактори формування субкультури підлітків: соціально-педагогічний аспект. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Педагогічні науки». 2012. С. 160 – 164.
3. Яворська Н. І. Вплив молодіжної субкультури на формування гендерної ідентичності підлітків: автореф.дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. «Соціальна психологія, психологія соціальної роботи». Луганськ, 2013. 19 с.

ЕМОЦІЙНА ЗРІЛІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Поспелова І.Д., Жежер І.М.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Анотація. Стаття зосереджена на теоретичному обґрунтуванні визначального впливу рівня емоційної зрілості на здатність матерів, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, ефективно долати хронічний психологічний стрес. Проведене дослідження переконливо доводить, що емоційна зрілість є ключовим внутрішнім ресурсом, який значною мірою обумовлює рівень стресостійкості цих жінок. Аналіз широкого спектру наукової літератури вітчизняних та зарубіжних авторів підтверджує наявність тісного та позитивного взаємозв'язку між розвинутою емоційною зрілістю та підвищеною стійкістю до стресових ситуацій. Наголошено на необхідності подальших емпіричних досліджень для вивчення цього взаємозв'язку та розробки психологічної допомоги.

Ключові слова: емоційна зрілість, стресостійкість, матері, діти з ООП, психологічна підтримка.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження визначається, передусім тим, що експоненційне зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП), підтверджене статистичними даними та практичним досвідом фахівців, ставить перед суспільством, освітою та, особливо, родинами, які їх виховують, безпрецедентні виклики. Це зростання не лише збільшує навантаження на існуючу систему підтримки, але й, що є ключовим для нашого дослідження, прямо корелює з погіршенням психологічного благополуччя матерів. Матері часто виступають первинними опікунами, адвокатами та головними рушійними силами у забезпеченні потреб своїх дітей, що неминуче призводить до хронічного стресу, емоційного виснаження та підвищеної вразливості до психологічних розладів.

По-друге, незважаючи на очевидну гостроту проблеми, теоретико-емпірична база досліджень, що глибоко вивчають індивідуально-психологічні особливості саме матерів дітей з ООП, залишається недостатньою. Більшість досліджень часто фокусуються на проблемах дітей або загальних аспектах сімейного функціонування. Бракує системних досліджень, які б розкривали роль емоційної зрілості як ключового ресурсу, що визначає стійкість матерів до хронічного стресу. Розуміння цих індивідуальних особливостей є критично важливим для розробки цільових та ефективних програм психологічної підтримки.

По-третє, актуальність даної проблеми є безпосередньо продиктована вимогами практики. Фахівці, які працюють з родинами, що виховують дітей з ООП (психологи, педагоги, соціальні працівники), гостро відчують потребу в диференційованому підході. Усвідомлення того, що не всі матері однаково реагують на стрес, і що їхня емоційна зрілість може бути значущим фактором, що визначає їхню здатність до стресостійкості, є ключем до надання більш персоналізованої та ефективної допомоги.

У цьому контексті важливо дослідити, чи є емоційна зрілість предиктором стресостійкості — здатності долати напружені життєві ситуації без руйнівних наслідків для психіки. Усвідомлення цього взаємозв'язку може стати підґрунтям для розробки ефективних психокорекційних програм підтримки батьків дітей з ООП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що у вітчизняній та зарубіжній науковій спільноті переважна увага приділяється дослідженню особливостей розвитку, навчання та соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Значна кількість праць стосується створення інклюзивного середовища, формування навчальних програм, корекційно-розвиткових методик та психолого-педагогічної підтримки дітей з порушеннями розвитку. Водночас питання психологічного супроводу та підтримки батьків, зокрема матерів, які виховують таких дітей, вивчено менш ґрунтовно.

Серед українських науковців, які досліджували окремі аспекти взаємодії з батьками дітей з ООП, варто відзначити А. Соколову, Л. Прохоренко, О. Бабяк,

які досліджують питання психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП [8]. Також Н. Бачуріну, В. Дмитрієву, Н. Здоровенко, Т. Ілляшенко та Т. Жук, які висвітлюють питання копінг-стратегій матерів, які виховують дітей з інвалідністю та особливості психолого-педагогічної допомоги родинам [1]. Т. Перепелюк, І. Макаренко акцентують увагу на соціально-педагогічній підтримці батьків у вихованні дітей з порушеннями розвитку [3]. М. Бевзюк, І. Орленко аналізують педагогічні особливості співпраці з батьками у системі інклюзивної освіти [8].

Однак порівняно з великою кількістю розробок, орієнтованих на дитину, методологічна база для роботи з батьками, зокрема у площині розвитку їхньої емоційної стійкості та особистісних ресурсів, залишається фрагментарною. Такий дисбаланс створює суперечність: при наявності широкого арсеналу практичних засобів підтримки дитини — недостатньо розробленими залишаються механізми зміцнення психологічного ресурсу матерів, які часто перебувають у стані хронічного емоційного виснаження, мають підвищений рівень тривожності та знижену стресостійкість.

Це визначає необхідність цілеспрямованих досліджень, що вивчають емоційну зрілість як ключовий особистісний ресурс у подоланні психологічних труднощів материнства в умовах виховання дитини з особливими потребами. Формування емоційної компетентності, розвиток навичок саморегуляції та психологічної гнучкості можуть відігравати важливу роль у підвищенні стресостійкості матерів та забезпеченні їх здатності до ефективного функціонування у складних життєвих обставинах.

Мета статті — теоретично обґрунтувати вплив рівня емоційної зрілості на здатність до подолання стресу у матерів, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Народження дитини з особливими потребами дійсно є потужним психологічним стресором, який часто має довготривалий характер. Хронічне перебування в психотравмуючій ситуації не лише виснажує емоційні ресурси матері, але й може призводити до формування стійких особистісних змін, деформацій та дезадаптивних емоційних реакцій. Це може проявлятися у підвищеній тривожності, депресивних станах, емоційній нестабільності, зниженні самооцінки та погіршенні якості міжособистісних стосунків.

Замість реактивного підходу, який передбачає надання допомоги лише тоді, коли проблема вже набула значних масштабів, дослідження предикторів стресостійкості, таких як емоційна зрілість, дозволяє ідентифікувати групи ризику та розробляти проактивні стратегії підтримки, спрямовані на зміцнення їхніх ресурсів ще до виникнення серйозних проблем.

Стресостійкість визначається як здатність індивіда ефективно справлятися з напруженими або критичними ситуаціями без суттєвих порушень психоемоційної рівноваги (Р. Лазарус, С. Фолкман) [7]. Цей феномен включає когнітивні, поведінкові та емоційні механізми, які забезпечують адаптацію до несприятливих обставин.

В українській психології стресостійкість розглядається також як компонент психологічної стійкості (Сорока О. В., Мороз В. В., Мельниченко Р. К.), що охоплює мотиваційну, волюву та емоційну сфери [6]. Особливу роль у формуванні стресостійкості відіграє наявність ефективних копінг-стратегій, внутрішній локус контролю та позитивна Я-концепція (А. Бандура, 1994).

Материнство, у контексті виховання дитини з особливими освітніми потребами, має свої специфічні риси, зокрема хронічне емоційне напруження, підвищений рівень тривожності, почуття провини, соціальну ізоляцію (J. Singer, 2006; A. Gray, 2002) [2]. Багато досліджень (Л. Сюта, О. Галян, О. Ніжинська та ін.) засвідчують, що батьки дітей з порушеннями розвитку частіше зазнають емоційного виснаження, тривалого стресу, елементів вигорання, особливо у разі відсутності підтримки з боку суспільства або близького оточення [3]. За даними дослідження Н. Бачуріної, В. Дмитрієвої, Н. Здоровенко, в матерів, які виховують дітей з інвалідністю, в порівнянні з матерями практично здорових дітей частіше спостерігалася висока тривожність, агресивність та ригідність [1]. Матері таких дітей часто стикаються з емоційним вигоранням, що обумовлює необхідність формування внутрішніх ресурсів для збереження психічного здоров'я.

У цьому контексті ключовим фактором, що зумовлює стійкість до тривалого психоемоційного навантаження, виступає емоційна зрілість — як інтегральна особистісна характеристика, що передбачає здатність до саморегуляції, прийняття відповідальності, конструктивного реагування на труднощі та ефективної емоційної взаємодії. Емоційна зрілість формується на основі поєднання когнітивних, афективних і волевих компонентів, забезпечуючи особі можливість залишатися стійкою в умовах кризових або фруструючих обставин.

Емоційна зрілість є складним інтегральним конструктом, що охоплює такі компоненти, як здатність до саморегуляції, усвідомлення та прийняття власних емоцій, емпатія, толерантність до фрустрацій, відповідальність за власні реакції (Д. Гоулман, 1997; К. Роджерс, 1961) [4]. Вітчизняні автори, зокрема О. Я. Чебикін, І. Г. Павлова розглядають емоційну зрілість «як інтегративну якість особистості, що характеризує ступінь розвиненості емоційної сфери на рівні адекватності емоційного реагування в певних соціокультурних умовах» [7, с.15].

Дослідження засвідчують, що рівень емоційної зрілості матері безпосередньо впливає на стиль виховання, емоційну атмосферу в родині та ступінь залученості до терапевтичних або корекційних програм дитини (Wang & Michaels) [10]. Водночас високий рівень стресостійкості дозволяє зменшити ризик розвитку депресивних або тривожних розладів у матерів дітей з ООП (Hastings & Brown) [9].

Низка досліджень підтверджує наявність позитивної кореляції між емоційною зрілістю та стресостійкістю (Singh et al., 2015; Bar-On) [5]. Емоційно зрілі особистості частіше використовують адаптивні копінг-стратегії (рефлексія, пошук підтримки, переформатування ситуації), тоді як емоційна незрілість асоціюється з униканням або деструктивним вираженням напруги.

Таким чином, емоційна зрілість може виступати предиктором стресостійкості, знижуючи ризики психоемоційного дистресу та підвищуючи

ефективність адаптації до складних життєвих обставин, зокрема — до викликів материнства в умовах особливих потреб дитини.

Розуміння зв'язку між емоційною зрілістю та стресостійкістю може стати основою для розробки освітніх програм для майбутніх та теперішніх батьків дітей з ООП, спрямованих на розвиток їхніх емоційних компетенцій та підвищення здатності до саморегуляції та ефективного подолання стресу.

Отже, дослідження емоційної зрілості як предиктора стресостійкості матерів дітей з особливими освітніми потребами є не просто науково цікавим, але й має першочергове практичне значення для покращення якості життя цих жінок, їхніх родин та оптимізації системи психологічної підтримки в інклюзивному освітньому просторі.

Висновки. Проведене теоретичне дослідження переконливо обґрунтовує критичну значущість емоційної зрілості як ключового внутрішнього ресурсу, що визначає рівень стресостійкості матерів, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Хронічний стрес, неминуче супроводжуваний материнством в таких умовах, здатен призводити до значних деформацій особистості та дезадаптивних емоційних реакцій. У цьому контексті, емоційна зрілість виступає не лише як фактор збереження психоемоційної рівноваги, але й як потужний предиктор здатності ефективно справлятися з тривалим психологічним навантаженням. Аналіз наукової літератури як вітчизняних, так і зарубіжних авторів підтверджує наявність тісного позитивного зв'язку між рівнем емоційної зрілості та стресостійкістю.

Отже, результати теоретичного аналізу підкреслюють нагальну потребу у подальших емпіричних дослідженнях, спрямованих на глибоке вивчення взаємозв'язку між емоційною зрілістю та стресостійкістю саме у матерів дітей з ООП. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на виявленні конкретних компонентів емоційної зрілості, які найбільшою мірою впливають на стресостійкість, а також на розробці індивідуалізованих підходів до психологічної допомоги.

Література:

1. Бачуріна Н., Дмитрієва В., & Здоровенко Н. (2022). Копінг-стратегії матерів, які виховують дітей з інвалідністю. *Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я*. (2(7), 22-33.
2. Лазуренко О.О. До питання щодо розвитку поняття «емоційна компетентність» у психології. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/370/554>
3. Перепелюк Т. Робота психолога з батьками дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»* : матеріали 10-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (28 берез. 2024 р.). Вип. 10 / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [голов. ред. І. А. Малишевська ; редкол.: Ю. А. Бондаренко, А. А. Колупаєва, О. О. Кравченко [та ін.]. Умань : Візаві. 2024. 212 с. С. 138-141.
4. Півень М.А., Свиначенко Ю.В. Структурна організація ціннісно-смислової сфери особистості студентів технічного ЗВО з різним рівнем емоційної зрілості. *«Молодий вчений»* № 5 (81). 2020 р. 329-333.
5. Півень М.А. Структурні особливості емоційної зрілості особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Харків. 2017. 18 с.

6. Сорока, О. В. , Мороз, В. В. , Мельниченко, Р. К. (2018) Стресостійкість майбутніх учителів біології. *Реалізація наступності в природничій освіті: реалії та перспективи: збірник науково-методичних праць*. С. 200-203.
7. Чебикін О.Я., Павлова І.Г. Становлення емоційної зрілості особистості. Одеса: СВД Черкасов, 2009. 238с.
8. Ярмолюк О. Зміст психолого-педагогічної роботи з батьками дітей з ООП. *Актуальні проблеми навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами : матеріали III-ї Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (25-26 квітня 2024 р., м. Полтава) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка»*. Полтава, 2024. 107 с. С. 99-104.
9. Hastings, R. P., Brown, T. (2002). Coping strategies and the impact of challenging behavior on burnout in special education teachers. *Mental Retardation*, 40 (2), 148–156. [https://doi.org/10.1352/0047-6765\(2002\)040<0148:CSATIO>2.0.CO;2](https://doi.org/10.1352/0047-6765(2002)040<0148:CSATIO>2.0.CO;2)
10. Wang, Peishi & Michaels, Craig. (2010). Chinese Families of Children With Severe Disabilities: Family Needs and Available Support. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*. 34. 10.2511/rpsd.34.2.21.

СІМЕЙНИЙ ВПЛИВ У ДИТИНСТВІ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ

Томашевська Ю.Б., Бабаян Ю.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Сім'я виконує роль опори для людини в складних життєвих ситуаціях. Вона відіграє ключову роль у формуванні духовних, соціальних, релігійних і світоглядних переконань особистості. Як мікросоціальне середовище, родина має виняткове значення у процесі становлення індивіда та його соціалізації.

Водночас науковці зазначають, що вплив сім'ї в ранньому віці може стати чинником виникнення психічних порушень у дорослому житті. Особливість родинної соціалізації полягає в тому, що перебування дитини в атмосфері любові та прийняття дозволяє їй розширити власні можливості. Саме в такому середовищі можна закласти основу для здорової психіки – через турботу, взаємоповагу, підтримку й довіру. Натомість негативне ставлення, непослідовність у вихованні, некоректна поведінка батьків можуть спричинити глибокі емоційні травми. У відповідь на це дитина може втратити мотивацію до діяльності, що не приносить їй успіху, або відмовитися від засвоєння соціальних норм. У таких випадках виникає ризик психологічної ізоляції та порушення адаптації в колективі чи навіть у родинному колі.

Наукова спільнота приділяє значну увагу вивченню впливу сімейного середовища на розвиток особистості (А. Адлер, Е. Еріксон, З. Фройд, К. Юнг, Дж. Боулбі, Д. Віннікотт, Е. Берн, Р. Бернс, Г. Костюк, С. Максименко, А. Люблінська, М. Лісіна та ін.).

Зокрема, А. Адлер, представник індивідуальної психології, наголошував, що саме ранні дитячі переживання мають вирішальне значення для формування життєвого стилю особистості. Він вважав, що родина може бути як джерелом глибоких психічних травм, так і потужним ресурсом для розвитку. Залежно від того, якою є сімейна атмосфера – довірливою й підтримувальною чи напруженою